

Den historiske rute 9

Svar på spørgsmål 8:

C: En lovgivende forsamling

Rigsdagens to kamre var på grund af valgmanden meget forskelligt sammensat: Godsejere, embedsmænd og andre "velbjergede" højrefolk dominerede Landstinget, medens den mere "brede" befolkning med venstrefolk i spidsen havde sæde i Folketinget. Det kunne derfor næsten ikke undgås, at de to forsamlinger var i konflikt med hinanden, og da et lovforslag skulle vedtages i begge kamre, før det kunne føres ud livet, blev lovgivningsarbejdet stærkt berørt af uenigheden. Ved grundlovsændringen i 1866 blev der ikke rettet op på denne skævhed, så magtkampene mellem de to forsamlinger blev optrappet.

Striden mellem Højre og Venstre.

Venstrefolkene var delt i forskellige fraktioner, men ved valget i 1872 var de gået sammen i partiet Det forenede Venstre og havde vundet valget til Folketinget. Et af partiets ufravigelige programpunkter var indførelse af parlamentarisme.

I Landstinget var det fortsat det konservative Højre, der sad på flertallet, og de havde bestemt ikke tænkt sig at afgive magten.

I 1875 blev konfliktsituationen mellem de to forsamlinger tilspidset, da den konservative politiker og godsejer J. B. Scavenius Estrup blev leder af regeringen. Han mente ikke, at Folketinget, som var sammensat ved direkte valg og således i højere grad repræsenterede befolkningsflertallet, skulle have en større indflydelse end Landstinget.

Denne holdning delte han ikke med venstrefolkene - tværtimod, så i frustration benyttede Venstre sit flertal i Folketinget til at sabotere lovgivningsarbejdet. Det var således næsten fast rutine, at Folketinget nægtede at godken-

de finanslovene. Men det kunne ikke ryste Estrup, så i stedet udstedte han midlertidige finanslove uden om Folketinget.

Stridighederne mellem partierne Højre og Venstre fortsatte derfor med uformindsket styrke. Især finansloven i 1885 med de mange forsvarsudgifter til Københavns befæstning delte vandene, og det kom så vidt, at Venstre opfordrede kongen til at udskifte regeringen. Situationen var meget alvorlig, og Danmark var på randen af en borgerkrig med bl.a. dannelse af riffelforeninger.

Censur.

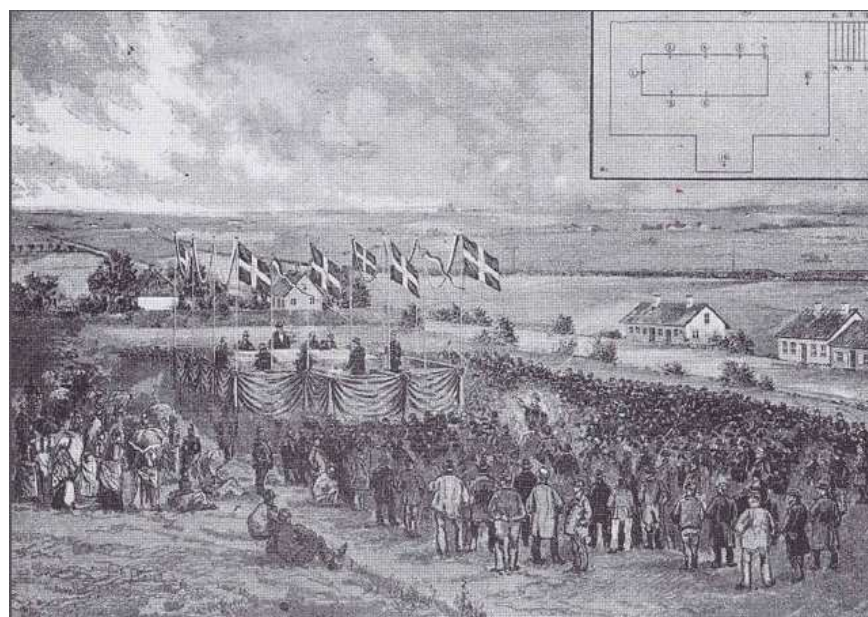
Men heller ikke her var Estrup handlingslammet. Som modtræk til den folkelige vrede lukkede han munden på de kritiske røster ved at indføre en række love og cirkulærer, som begrænsede ytringsfriheden.

I april 1885 udstedte kulturministeren således et cirkulære – det såkaldte "mundkurvscirkulære" – der bl.a. forbød skolelærere at deltage i agitation mod regeringen. Denne knægtelse af ytringsfriheden faldt indlysende nok ikke i god jord, så et sogneråd på Sjælland nægtede at orientere lærerne om cirkulæret, og det resulterede først i bøder og siden hen i fængsel til sognerådsmedlemmerne.

Samme måned bidrog også justitsministeren med et forbud. I forbindelse med den provisoriske finanslov udstedte han et cirkulære til landets amtmænd, "som han pålagde at tilkænde-give over for samtlige politimestre, at de ville have at drage omsorg for at alle offentlige forsamlinger der afholdes i politisk øjemed, overværes af politiet"

Holstebro i centrum.

Det var i den forbindelse, at Holstebro blev skueplads i kampen for ytringsfriheden under et folkeligt møde den 16. juni 1885. På byens markedsplads ved Vesterport var der opstillet en tribune, hvor talerne havde taget plads og var klar til at udbrede deres politiske budskaber til en lydør forsamling.

Den første taler var Sir Lyngbjergs lokale "ildsjæl" lærer Hansen-Sir, valgt som Venstres lokale folketingsmand. Medens han stod på talerstolen, gik politimesteren i egen person og i fuld uniform op forbi talerstolen og satte sig til rette på tribunen sammen med de øvrige talere.

Det ville den næste taler i rækken, folketingsmanden og stifteren af De Bergske Blade, Chresten Berg imidlertid ikke finde sig i, så da det blev hans tur, nægtede han helt og aldeles at træde op på talestolen. Det skabte naturligvis en vis uro i forsamlingen, og man forsøgte at tale politimesteren til fornuft, men han var ikke til at rokke. Berg tog sit rejsetæppe og sin paraply, rejste sig op og sagde til venstreforeningens bestyrelse: "Nå – hvad bliver det til"?

Situationen var tilspidset. Hvad skulle man gøre? To handlekraftige folk tog nu affære. Det var mødets dirigent og i øvrigt medlem af Sir Lyngbjerg Plantages bestyrelse, gårdejer Peder Noes fra Vejrum, samt Thomas Nielsen, der ikke blot var redaktør af Holstebro Dagblad, men også formand for den nystiftede venstrevælgerforening i Holstebro. De tog begge fat i hver sin arm af politimesteren og gelejdede ham uden videre snak ned fra tribunen, hvorefter Chresten Berg så indtog talerstolen.

Men overgreb på ordensmagten slipper man

sjældent godt fra, så de to selvbestaltede udsidere blev arresteret og sammen med den genstridige taler ført til København, hvor alle tre blev idømt seks måneders fængsel "på sædvanlig fangekost".

Spørgsmål 9:

Hvor stammer Chresten Berg fra?

A: Århus,

B: Kolding,

C: Fjaltring.

Svaret finder du på næste informationstavle

Støttet af Fødevarerministeriet og EU	
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	Landdistrikter.dk
Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne	Danmark og EU investerer i landdistrikterne.
Gennem LAG Holstebro	
HEDESELSKABET	
Friluftsrådet Tips- og Lottomidler til friluftslivet	JYSKE BANK
FÆRCH FONDEN	NORDEA FONDEN
Holstebro Kommune	Ringkjøbing Landbobank www.landbobanken.dk
	Tilsted COM